

• ऐका. म्हणा. वाचा.

हंबरून वासराले चाटते जव्हा गाय
तिच्यामंदी दिसते मले तव्हा माही माय ॥१॥

फनकाट्या येचायले माय जाये रानी
पायात नसे वहान साधी हिंडे अनवानी
इचू काट्यालेबी तिचा मोजत नव्हता पाय ॥१॥

सुट्टीमंदी जव्हा मी येत होतो घरी
उसनं पासनं आणून खाऊ घाले नानापरी
करू नको घाई म्हणे पोटभर खाय ॥२॥

बाप माहा रोज लावे मायच्या मागं टुमनं
बस झालं शिक्शन याचं घेऊ दे हाती रूमनं
शिकूनशानी कुठं मोठा सायेब होनार हाय ॥३॥

माय म्हणे तुम्हाले माया गयाची हाये आन
भलतं सलतं सांगून त्याचे भरू नका कान
भरून येत डोयात तिच्या तापी-पूर्णमाय ॥४॥

बोलता बोलता एकदा तिच्या डोयात आलं पानी
म्हणे कव्हा दिसन सांग मले राजा तुही रानी
या डोयानं पाहीन रे मी दुधावरची साय ॥५॥

म्हणून वाटते मले तुही भरावं सुखानं ओटी
पुन्हा एकदा जन्म घ्यावा माय तुझ्या पोटी
अन् ठेवावे माय घट्ट धरून तुहे पाय ॥६॥

स.ग.पाचपोळ-(१९५०-२००५) काव्यरसिकांच्या मनाला भुरळ घालणारे प्रसिद्ध कवी. एस.ई.एस. कनिष्ठ महाविद्यालय, साखरखेडा येथे मराठी व समाजशास्त्र विषयाचे प्राध्यापक म्हणून कार्यरत होते. 'स.ग. पाचपोळांची कविता' हा त्यांचा कवितासंग्रह प्रसिद्ध आहे.

एका अशिक्षित आईची मुलाच्या शिक्षणासाठी रात्रंदिवस कष्ट करण्याची तयारी आणि आईविषयी मुलाला वाटणारी कृतज्ञतेची भावना याचे चित्रण कवीने समर्पक शब्दांत या कवितेतून व्यक्त केले आहे.

प्र. १. चार-पाच वाक्यांत उत्तरे लिहा.

- (अ) कवितेतील कष्टकरी आईची अवस्था कशी आहे?
- (आ) कवी सुट्टीत घरी आल्यावर आई त्याच्यासाठी काय करत असे?
- (इ) कवीच्या आईचे डोळे का भरून येतात?
- (ई) आईच्या पोटी पुन्हा जन्म घ्यावा, असे कवीला का वाटते?
- (उ) आईसाठी कवीला काय करावेसे वाटते?

प्र. २. कोण, कोणास व का म्हणाले?

- (अ) करू नको घाई म्हणे पोटभर खाय.
- (आ) बस झालं शिक्षण याचं घेऊ दे हाती रूमनं.
- (इ) या डोयानं पाहीन रे मी दुधावरची साय.
- (ई) अन् ठेवावे माय घट्ट धरून तुहे पाय.

प्र. ३. कविता वाचताना तुम्हांला कोणकोणते प्रसंग अस्वस्थ करतात ते लिहा.

प्र. ४. या कवितेचे स्वतःच्या शब्दांत रूपांतर करून कथा लिहा. तुमच्या कथेला योग्य शीर्षक द्या.

प्र. ५. 'माझी आई' या विषयावर दहा ते पंधरा ओळी लिहा.

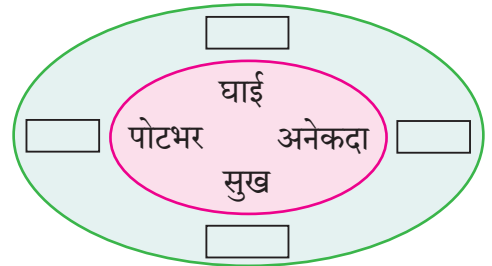
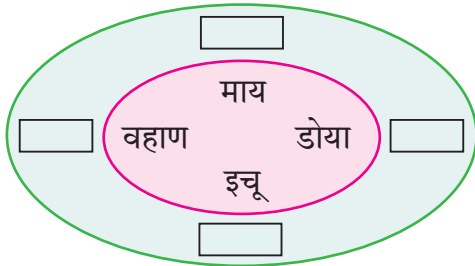
प्र. ६. खालील शब्द पाहा.

वहाण-चपला, वाहन-प्रवासाचे साधन.

उच्चारत बरेच साम्य असलेले; पण अर्थ भिन्न असलेले असे शब्द माहीत करून घ्या. लिहा. त्यांचे अर्थ समजून घ्या.

खेळूया शब्दांशी.

(अ) खालील शब्दांचे समानार्थी शब्द लिहा. (आ) खालील शब्दांचे विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

(इ) गळ्याची आण घालणे, कान भरणे हे वाक्प्रचार या कवितेत आलेले आहेत. गळा व कान या अवयवांवरील वाक्प्रचार माहीत करून घ्या व त्यांची यादी तयार करा.

उपक्रम : (१) साने गुरुजींचे 'श्यामची आई' हे पुस्तक वाचा.

(२) 'आई' या विषयावरील कवितांचा संग्रह करा.

● खालील वाक्यांतील सर्वनामांना अधोरेखित करा.

१. राधा म्हणाली, 'प्रशांत, तू किती छान गाणे गातोस.'
२. ती माझी बहीण आहे.
३. कोणी कोणाशी भांडू नये.
४. ज्याला बाहेर फिरायला जायचे आहे, त्याला मी घेऊन जाईन.
५. मला कोणी काही विचारू नये.
६. सदा माधवच्या बाबांना म्हणाला, 'हा मला त्रास देतो, त्याला मी समजावून सांगितले; पण तो त्याचेच म्हणणे खरे करतो.'

● गाळलेल्या जागी कंसातील योग्य सर्वनाम लिहा.

१. वह्या मुलांना द्या. (हा, ही, ह्या)
२. त्याला आवडते? (काय, कोणते, कोणी)
३. आकाशकंदील बनवले. (तू, आम्ही, कोणी)
४. मी स्वयंपाकघर स्वच्छ केले. (आपण, स्वतः, त्याने)
५. त्याने काही सांगितले नाही. (कोणाला, कोणी, काय)

● खालील चित्र पाहून रिकाम्या जागी योग्य पुरुषवाचक सर्वनाम लिहा.

१. आज पतंग उडवणार आहे.
२. पतंग छान उडवते.
३. मैदानावर पतंग घेऊन गेलो.
४. पतंग उडवूया.
५. पतंग उडवण्यात तरबेज आहेत.

● खाली दिलेल्या सर्वनामांचा उपयोग करून वाक्ये लिहा.

१. कोण -	४. काय -
२. हे -	५. कोणाचा -
३. ती -	६. ही -